

INVAZINĖS AUGALŲ RŪŠYS ISTORINIUOSE ŽELDYNUOSE

Andželika Kriauciūnienė

Trakų istorinio nacionalinio parko direkcija

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Kalbėti šia tema paskatino santykinai ilgas augalų rūšių, Lietuvoje pripažįstamų invazinėmis, sąrašas **(18)** ir tai, kad jame atsidūrė nuo seno auginamos ir žinomos Lietuvoje introdukuotos rūšys, kurių invazyvumo nepatvirtina ilgamečiai stebėjimai.

Toliau šiame pranešime jokių būdu ir jokia prasme nebus propaguojamas invazinių augalų rūšių auginimas, veisimas ar toleravimas mūsų gamtoje, kur jos dažnai tampa sunkiai kontroliuojamu blogiu, nebus ieškoma pateisinimų tokių rūšių naudojimui naujai kuriamuose želdiniuose. Tačiau į invazinių rūšių likimą istoriniuose želdynuose siūloma pažvelgti kiek kitaip.

Parkų ar kitų žmogaus sukurtų želdynų aprašymuose, visuomet minimas introdukuotų medžių ir krūmų rūšių (ir net formų) skaičius. Šis skaičius naudojamas kaip neabejotinas želdyno vertės matas – kuo daugiau introducentų, tuo įdomesnis (ir vertingesnis) parkas. Drauge su medžiais ir krūmais dažnai buvo introdukuojami ir žoliniai augalai. Ši aplinkybė tinkamo parkotyryninkų dėmesio vis dar nesulaukė, o botanikai šiuos augalus laiko tiesiog adventyvinėmis rūšimis.

Pastaraisiais metais dalis introdukuotų augalų rūšių gavo „invazinių“ statusą, ir tapo ne tik nepageidautinomis, bet ir privalomai naikintinomis.

Bitinė sprigė ir kanadinė rykštenė Užutrakio dvaro vaismedžių sode

Robinių juosia koplytėlės kalvą Užutrakio parke

„Akacijų medus“ renkamas būtent iš baltažiedžių robinijų.

Tai, kad robinijos buvo tikslingai sodinamos parkuose, įrodo 1867 m pasirašyta Markučių dvaro sodininko Eduardo Sadovskio sutartis (SADOVSKIS, 1867), pagal kurią greta kitų išvardytų medžių ir krūmų rūšių jis turėjo pasodinti ir baltažiedžių robinijų.

Pirmojo Užutrakio parko sodininko Michalo Černiavskio dukra prisimena, kad iš Vakarų Europos atvežtų augalų kompozicijos turėjo jaudinti ir kurti skirtingas nuotaikas, o baltažiedė robinija simbolizavusi tyrus jausmus. (NARKOWICZ, 2007).

Idėja šiuolaikinių želdynų kūrėjams.....

Laukinis (*Allium oleraceum*) ir **Dirvinis** (*A. vineale*) česnakai iš robinijų giraitės Užutrakio parke.

Ar saugomos rūšies augimvietė gali būti nesaugoma?

**Robinija Totoriškių ežero
pakrantėje.**

2019 m. Vokietijos metų medis.

Buvusi robinija Totoriškių ežero pakrantėje.

Buvusi robinija Lukos ežero pakrantėje.

**Robinija Trakuose, niekada
nedavusi atžalų.**

Jos nebėra. Atžalų pilnas kiemas.

Krūmapjovēs palytēta robinija Trakuose.

Robinijos Belmonto parke.

Robinijos Belmonto parke po rūmų langais.

**Raukšlėtalapio erškėčio hibridas „*Roseaie de l'Hay*“
Užutrakio parke.**

**Per 12 metų nedavęs nei vienos šakninės atžalos
Ir nė vieno sėjinuko.**

**Nuo pat XIV a. kiti hibridai dažnai auginti, o dabar beveik
Išnykę Karaimų g. Trakuose**

Ne tik neišplitę, beveik neišlikę erškėčiai Trakuose

**Ilgakotis lakišius (*Bidens frondosa*) Galvės ežero
pakrantėje Užutrakio parke**

Neinvazinė Zyboldo obelis (*Malus sieboldii*) Varnikų botaniniame-zoologiniame draustinyje

Baigdama norėčiau sugrįžti prie to, nuo ko buvo pradėta, – neieškoti pateisinimų svetimžemių rūšių plitimui mūsų gamtoje, kuri ir be jų yra tobula, todėl mūsų pareiga „išprašyti“ iš jos visas rūšis, atklydusias ir išplitusias dėl mūsų neatsakingumo.

Tačiau istorinių želdynų ir kitų kultūros paveldo objektų aplinkoje, kur pasakojame ne tik Lietuvos istoriją, kur saugome pastatus, nieko bendra neturinčius su tradicine architektūra, turėtų likti vietos ir augalams, seniai tapusiems ne tik mūsų kultūros, bet ir gyvenimo dalimi.

Ačiū.

Finansuojama Europos regioninės
plėtros fondo lėšomis
www.esinvesticijos.lt

Kuriame
Lietuvos ateitį

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa